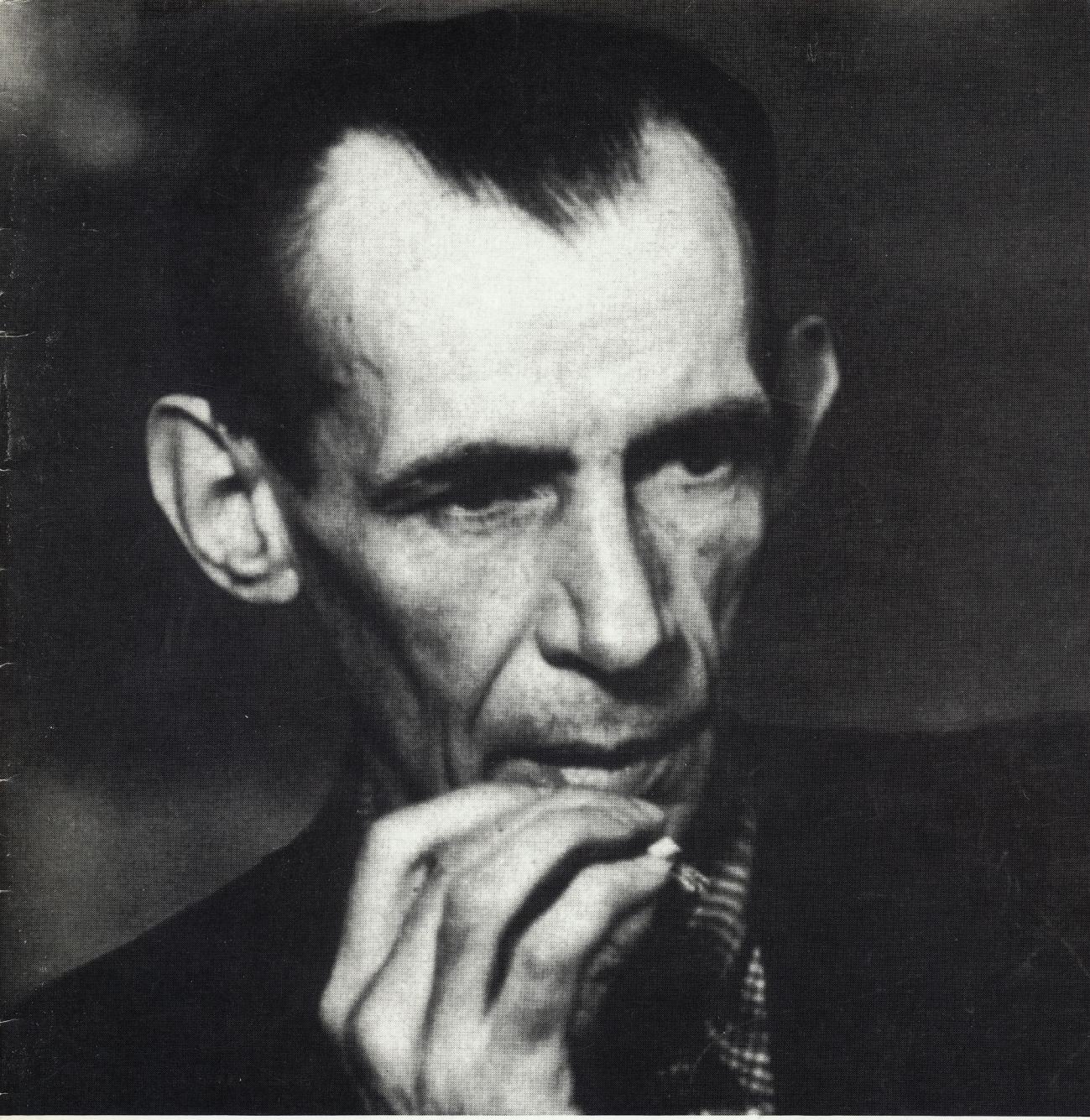

Poste Restante

Medlemstidning för Nils Ferlin-Sällskapet Nr 2 1995

Werner Aspenström:

DEN NI VÄNTAR PASSERAR INTE FÖRSTÄDERNA

Som i den klara oktobernatten
när de från norr kommande leoparderna
genombryter horisonten
och man samlas på torgen för att bedja
eller endast för att tyst betrakta.
Varför spärrar ni förstädernas gator?
Den ni väntar passerar inte förstäderna.

Ur "Snölegend", 1949.

Randat av redaktör'n:

HÖSTEN är här. Naturen glöder i denna vår färggrannaste årstid. *I den klara oktobernatten* är till och med Sveavägen uthärdlig. Dikten till vänster är den första jag var med om att analysera i grupp. Jag var en acneriös gymnasist på Nässjö H.A.L och den här upplevelsen grep mig djupt; att ord kunde tolkas på så många olika sätt, och att ingen(s) tolkning kunde göra anspråk på att vara den enda, sanna och rätta, var en lärdom som jag städse burit med mig. Alltsedan dess har Werner Aspenström funnits vid min sida. De "riktiga" 40-talisterna var långt före sin tid och längst fram stod i mina ögon Aspenström. Och torsdagen den 19 oktober får jag träffa honom!

Sven-Bertil Taube var den förste "kändis" jag stötte på när jag flyttade till Stockholm för sisådär sjutton år sedan. Det var på gamla "Vickan" och jag minns att Sven-Bertil under en av Carsten Engströms tänkvärda bilder var inbegripen i en animerad diskussion med Staffan Scheja. Under åren som gått har jag understundom skymtat SBT i hufvudstadsvimlet – alltid en gentleman ut i fingerspetsarna. Torsdagen den 19 oktober kan alla och envar övertyga sig om den saken, förhoppningsvis till musik.

Av det ovan sagda torde framgå att den 19 oktober lovar att bli någonting alldeles extra. Se sista sidan! Och dröj inte med din anmälan.

SEDAN sist har allas vän Gunde Johansson anträtt himlafärden. Ja, han är säkert framme nu och sitter kanske på en molntapp och musicerar med sin avgudade Dan Andersson. Jag lärde känna den gode Gunde en smula i början av 1970-talet då vi veckoligen bevistade samma

doktorsseminarier uti Frescati. Ofta hade Gunde lutan med sig och jag kan garantera att det var högtidsstunder så långt ifrån det akademiskt knastertorra som tänkas kan. Jag undrar hur det gick för Gunde. Blev han doktor? Strunt samma, i ämnet själsläkande glädjesprideri hade han professorskompetens. Minst. Och själv blev jag redaktör.

I ÖVRIGT är förstås bara att konstatera att Ferlin är mer aktuell än någonsin. Hans verk återfinns i så aparta sammanhang som herrkonfektionsannonser, frågesportprogram, ja, nu ska han till och med pryda tunnelbaneväggarna i Stockholm. Frimärke och vykort har han varit sedan länge. Tror du mig inte så är det bara att bläddra tillbaka till första sidan. Den expressiva omslagsbilden, som är hämtad ur Kungliga Bibliotekets porträttsamlingar, har kommit *Poste Restante* till handa just i form av ett vykort.

Vi ses väl för sjutton den nittonde!?

Ordföranden för ordet:

Kära medlemmar!

Hon skall snart fylla 80. Men hennes hår är rött och hennes ansikte är ungt som en flickas. Det är en fantastisk och föryngrande upplevelse. Vi har stämt möte därför att hon är en av dem som fortfarande kan berätta om Nils Ferlin med stöd av sina egna minnen. När de möttes var hon 20 och han dubbelt så gammal. Hon var med och uppvaktade honom på 40-årsdagen. Hennes mamma stickade knämuddar till honom för att lindra hans värk – och i tron att det var till en flicka blev de i rosa angoragarn. Hennes beundran är utan sprickor. Han var alltid reko och chevaleresk och välklädd och omtänksam – hur mycket än de yttre omständigheterna varierade. Nu bor hon i Båstad, men har rest ner till Lund för att berätta och för att visa upp material för mig. Hon är blygsam för egen del, men om Nils berättar hon gärna.

Det är inte många som kan göra just detta. Det finns ju inte så många kvar som *kan* berätta. Det var alltså inte så längesen, säger jag mig vid lunchbordet i Lund i september 1995.

Vitamininjektioner av den här sorten kan vi nog behöva allt emellanåt. Men inte för att vi är oroliga för att Nils Ferlin inte skulle bevara sin aktualitet. Han dyker upp i så många oväntade sammanhang. I augusti kunde man t.ex. i *Vi* med glädje läsa om idrottsmannen Ferlin med anledning av VM i friidrott. Han var ju länge en man av många idrotter, tidigt med talanger att dribbla och skjuta på ett sätt som blev bekant också i främmande land – Danmark. Att bryta arm blev så småningom hans vanligaste gren, och den som kunde stå emot ett tag var sedan för all framtid accepterad som en god broder.

Det var inte så länge sedan det dribblades i Lyngby och bröts arm på Cosmopolite och Norma. Och så skall han ändå snart fylla 100 år. Det måste vi ta vara på – på rätt sätt. Vi skall hålla hans diktning levande och låta allt flera få tal del av den. Vissa knep för det har vi ju i vårt Sällskap. Närmast förestår t.ex. en ny utdelning av pris och skulpturer som också kan bidra till att sprida hans rykte till nya kretsar. Att valet i år stannar för centrala personligheter som Werner Aspenström och Sven-Bertil Taube gör inte saken sämre.

För övrigt hoppas jag att Karthago inte alls skall förstöras såsom skedde med hans och andras Klara, men det hindrar inte att jag har ett ständigt återkommande budskap. Jag anser nämligen att vi för övrigt måste fånga in ungdomar för Ferlins räkning i hans Sällskap. Han kan tala till dem, han som en gång gällde som en värsting men som hade ett så ömsint förhållande till dem som han fäste sig vid. Kanske kunde det vara en tanke att vi fördubblade och föryngrade Sällskapet genom att försöka skaffa var sin junior till vår krets. Det blir billigare än en bok som födelsedagspresent!

Jag trivs så fint bland de gamla vännerna. Men jag vill så gärna att de unga också skall få vara med. Man kan vara ung och gammal på en gång, slår det mig denna måndag i Lund.

Jenny Westerst

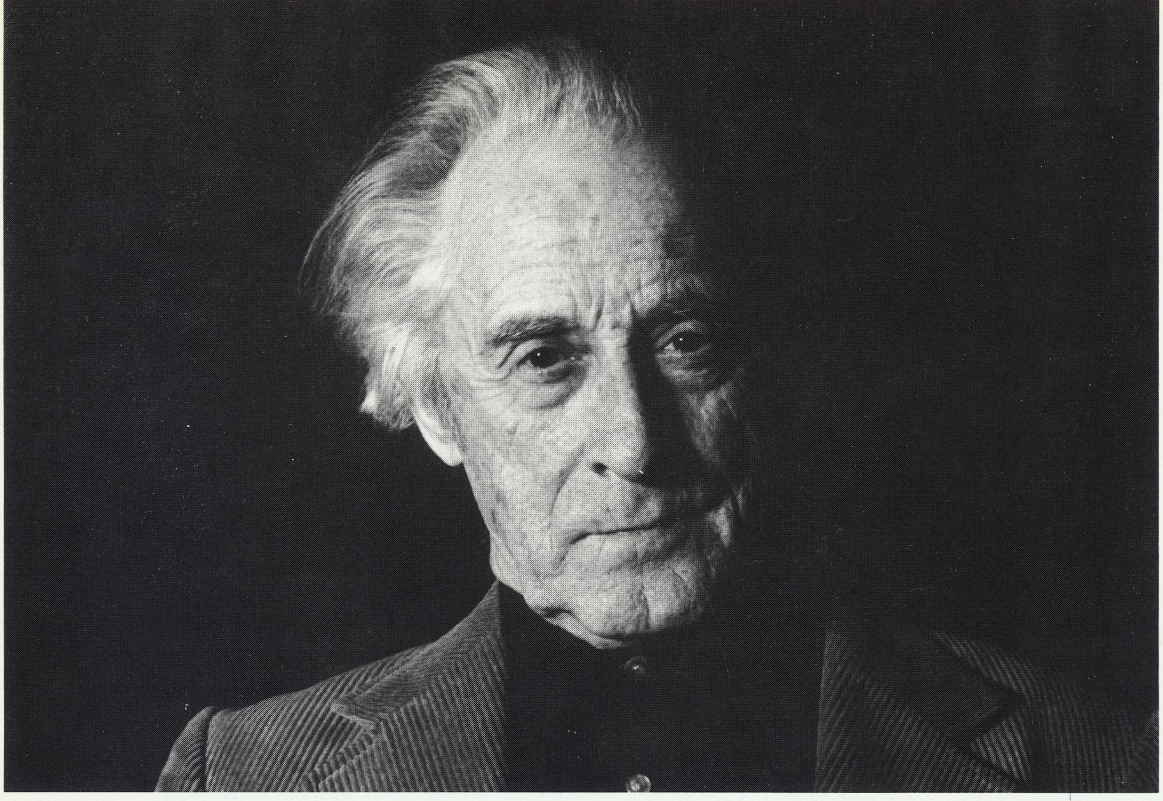

© CATO E. LEIN

Årets Ferlinpristagare

WERNER ASPENSTRÖM

"Det som vi kallar själen är bara en vandrande solfläck under träden"... Mångfaldigt prisbelönt poet, prosaist, novellist, dramatiker, hedersdoktor, akademiledamot. Ja, han var verkligen ute "Tidigt en morgon sent på jorden". Och över hela Werner Aspenströms gärning vilar vad kritiken träffande kallar "en intensiv lågmäldhet". Så här började det:

Jag blev till och växte upp i en fader- och boklös stuga i utkanten av Dalarna. I den sexåriga byskolan fanns det emellertid en hylla med böcker att låna, närmare bestämt 145 stycken, ser jag i en bevarad skoluppsats från klass 5. Dock ingen poesi, som jag troligen inte heller skulle ha läst, uppsatsen slutar: "När jag blir stor, skall jag ha ett stort bibliotek med många böcker i. Det skall helst stå om krig och indianer i dem."

Ett par år i senare halvan av 30-talet var jag elev på en folkhögskola och deltog då i den tävlan i diktuppläsning som förekom där och till vilken även elever i ett närbeläget läroverk var inbjudna. Inte många, om ens någon, valde att deklamera Ferlin. Dan Andersson var förstås favoriten, bland flickorna Karin Boye, knoppbristningens trösterska. Ändå kom jag att få lyssna till Ferlin. Jag hade stannat kvar mellan ett par terminer och fick ibland ett mål mat i rektorsbostaden. Rektorn Manfred Björkquist, sedermera Stockholms första biskop, var litteraturintresserad och brukade ha med sig något nyutkommet som han högläste ur och kommenterade vid bordet. Året var 1938, "Goggles" utgivningsår. I den fanns dikter med kristen anknytning, som särskilt borde ha berört honom. Jag minns inte, men gissar att "Getsemane" hörde till det han högläste.

NEDSLAG I KLARA

Snart hamnade jag i Stockholm. Jag hade blivit bekant med en jämnårig med författar-

drömmar, Lars Fredin. Så småningom kom han att utvecklas till en fin poet, möjligen alltför ymnig, död nu och orättvist sidosatt. Som inföding ville han ge mig, nyinflyttad lantbo, en glimt av storstadens kultur- och litteraturleverne och drog mig med till ett näste på Vasagatan, där tidens genier och bohemer påstods flocka sig. Genom tobaksmolnen och vinångorna tyckte jag mig också urskilja några bekanta profiler, bland dem Ferlins. Mer än en glimt blev det inte. En blond kvinna, kanske en sångmö, hade brutit upp från sällskapet och var på väg ut. Hon vinglade betänkligt och vi ansåg det vara vår plikt att eskortera henne till sitt logi någonstans ute i Klara. Just i porten haffades hon av ett par poliser som haft oss under uppsikt. Visserligen hade hon blivit litet stökig sista biten och slängt pengar på gatan, men inte stört folk. Vi tyckte det var orättvist och begav oss till finkan för att befria sångmön, men var nära att själva bli inlåsta. Det var min första inblick i den krogkulturella tillvaron, mycket mer har det inte heller blivit under mitt halvsekellånga boende i Stockholm. Jag vet på ett ungefär var Café Opera ligger, men har aldrig varit därinne.

FATT. STUD. ÖNSK. FIOL

Varför skriver man dikter? Jag föredrar den fysiologiska förklaringen, den som om jag inte tar miste Fröding formulerat bäst: på grund av trycket mot bröstet. Trycket kan vara inåtvänt, bristens och sorgens klämsel, eller utåtbuktande, ett överflöd av svårhanterliga känslor. Konst och dikt är möjliga mediciner, verksamma ibland, ibland utan verkan. Försvarsmedel mot förgängelsen, den kosmiska likgiltigheten, Ferlins "stjärnorna kvittar det lika". För egen del hade jag besvär med trycket, visste inte vad jag ville eller kunde. I *Stockholms-Tidningen* kunde man klämma in en enradsannons för 75 öre. Min hade den här lydelsen: "Fatt. stud. önsk. fiol." Jag hade aldrig hållit i en fiol, vad det gäller musik bara trampat en smula på en kammarorgel och dessutom, dumt nog och utan instrument, påbörjat en Hermodskurs i musikteori. Det måste bli en fiol; en klarinett eller gitarr hade krävt två rader. Det hjärtknipande tiggeriet gav inget. En begagnad gitarr blev jag omsider ändå ägare till och totade hop några visor som jag sjöng in på lackskivor i en studio på Regeringsgatan, tio kronor kostade de. Lyckligtvis buktade de sig snart och blev ospelbara. Jag minns att jag frågade ägarinnan till studion om hon trodde det var något att satsa på, jag förstod att hon inte trodde det. Hon berättade att hon hade saker av en ny visdiktare liggande, Ulf Peder Olrog hette han. Längre fram blev jag en smula bekant med honom, och han hörde sig försiktigt för om jag inte kunde tänka mig att frambringa något tonsättarvänligt och rimmat, men jag visste ju att jag saknade begåvning för det.

KULTURELL ALLÄTARE

År 1943 debuterade jag med ett efterklangseländigt och juvenilt dikthäfte, tre år senare följt av ett inte alltigenom lika uselt, men mediokert nog. Först decenniets sista år fick jag någorlunda fason på det jag hade att säga och utgjuta, "Snölegend" hette den boken. Då hade jag ett antal år deltagit i det gängse unglitterära marknadslivet, klassificerats som 40-talist och pessimist, skrivit artiklar i dagstidningar och tidskrifter, även prövat andra genrer. Backspeglar är väl inte alltid att lita på. Men när jag nu som äldre försöker blicka tillbaka framstår det tidiga, inledande skedet med dess villrådighet och stilosäkerhet, dess kaotiska känslor och famlande idéer, dess svärmerier och svartsjukor – kort sagt det förlitterära – för att inte säga pekoralistiska skedet som det mest spännande, på sätt och vis det mest "äkta".

Efter "Snölegend" har det följt ett tiotal samlingar, den senaste döpt till "TY". Konjunktionen *ty* har en ålderdomlig klang, hör hemma i skriftspråket, börjar försvinna även där. Det är synd, tycker jag. Det har en grammatikalisk skärpa och en fonetisk stronghet som *för*, talspråkets blöta motsvarighet, saknar. Ferlin var den siste store brukaren av den konjunktionen, den förekommer i flera av hans mest kända dikter, ibland med stavningen *thy*. Så förknippad är den med hans poesi och stil att jag tvekade att använda den, trots att den hör till vår allmänna egendom. Om han varit i livet, skulle jag ha ringt och bett om lov.

WERNER ASPENSTRÖM

Årets Trubadurpristagare

Trubadurpristagare Taube besjunger "Nordens Venedig" i sin senaste föreställning, som även innehåller det dramatiska mästerverket "Doktor Glas".

Sven-Bertil Taube

I en internationell presentation inhämtar vi att "Sven-Bertil Taube is one of Scandinavia's most popular performers. Through countless concerts, cabaret performances, records and television specials he has successfully carried on the tradition of the troubadour". (Mr Taube är en av Skandinaviens populäraste allroundartister. Genom oräkneliga konserter, kabaréframträdanden, skivinspelningar, radio- och TV-program har han framgångsrikt fullföljt trubadurtraditionen.) Vi, hans beundrande landsmän, instämmer till fullo. Alla har vi vår bild av mannen bakom namnet, men här är några fakta i målet.

SVEN-BERTIL TAUBE föddes år 1934 som tredje och yngsta barn till Astri och Evert Taube. Han genomgick Dramatens elevskola 1959–62 och på nationalscenen firade han tidiga triumfer i uppsättningar av både klassiska och samtida dramer, Romeo i "Romeo och Julia", spelledaren i "Å, vilket härligt krig", för att nu nämna några. Med tiden har han också framträtt i inhemska och internationella rolltolkningar på vita duken. För svenska folket torde det dock vara rollen som trubadur som mest etsat sig fast i minnet, inte minst genom de årliga succéartade framträdandena på Gröna Lund med pappa Everts outsinliga sångskatt. *Poste Restantes* Ove Engström haffar Sven-Bertil mitt i en turné med föreställningen "Doktor Glas".

– Hej och grattis till Nils Ferlin-Sällska-

pets Trubadurpris. Den obligatoriska frågan: Hur känns det?

– Jag är mycket glad, tacksam och ärad.

– Dina numera klassiska Ferlintolkningar från 1961 har kommit ut på CD och hörs understundom i etern. Vems var initiativet till den inspelningen?

– Det var allt mitt eget initiativ, det.

– Vid den här tiden spelade du också, förutom Ferlin, in verk av Bellman och Karlfeldt, men inte av pappa Evert. Varför?

– Tja, glöm inte att då var Evert själv i full färd med att framföra sina visor.

– Inget dåligt argument. Åter till Ferlin. Vilken är din favorit bland hans visor.

– "Inte ens en grå liten fågel."

– Ferlin som diktare i dina ögon?

– Han är ungdomens diktare! Begriplig. Lätt att ta till sig.

– Umgås du med planer på nya tolkningar och inspelningar av Ferlin?

– Omöjligt är det inte…

– Kommer du ihåg ditt första engagemang?

– Ja, det var på Furuvik, utanför Gävle. Jag bör ha varit i 16–17-årsåldern.

– Vad stod på repertoaren?

– Om inte minnet sviker mig, Taube och Ferlin.

– Du har skrivit en vacker visa till hustru Mikaela, som du också sjungit in på ett album med titeln "Årstider". Är detta med att dikta visor något du månne sysslar med vid sidan om?

– Nej, det var en engångsföreteelse.

– Så någon inspelning med egenhändiga visor kan vi inte vänta oss?

– Nej, däremot har jag två andra skivor på gång, en med visor av Lars Forssell och en med sjömansvisor på engelska, *shanties.*

– Och i övrigt?

– Jag är, som sagt, på turné med "Doktor Glas", som jag också spelat i England.

– Än en gång stort grattis och väl mött på prisutdelningen den 19 oktober!

TEXT: OVE ENGSTRÖM
FOTO: INGALILL GÖRANSSON

Om "Visa för vilsna barn"

På Ove Engströms pressrosade Ferlinskiva "I Ferlins gränd" har Ove tonsatt en opublicerad dikt av Nils Ferlin som heter "Visa för vilsna barn". Jan Torsten Ahlstrand, chef för Skissernas Museum i Lund har sedan många år tillbaka dikten i sin ägo och berättar följande:

I början av 1940-talet vistades Nils Ferlin då och då i Borås, där han umgicks med bl.a. bryggarmästare Hugo Ferlin och konstnären Svän Grandin. I samband med en våt afton på gamla Stadshotellet i Borås skrev Nils Ferlin ihop den "Visa för vilsna barn", som nu har tonsatts och sjungits in av Ove Engström. Sannolikt kom visan till under ömsesidig inspiration mellan de tre dryckesbröderna, ty den opublicerade dikten är illustrerad med karikatyrer av "de tre vise männen", utförda av Svän Grandin.

I dikten skildrar Nils Ferlin i skämtsam form hur "de tre vise" av Betlehemsstjärnan låter sig vägledas från krogen "Stadt" till krogen "Borås", d.v.s. Hotell Borås. Båda dessa kända och älskade näringsställen i Sjuhäradsbygdens huvudstad är sedan länge borta, men deras minne lever i Nils Ferlins "Visa för vilsna barn". Min far Torsten Ahlstrand, präst och konstkritiker i Borås, fick den illustrerade dikten i gåva efter "den välsignade kvällen", och själv har jag i min tur fått övertaga den av min far.

VISA FÖR VILSNA BARN

(Nils Ferlin)

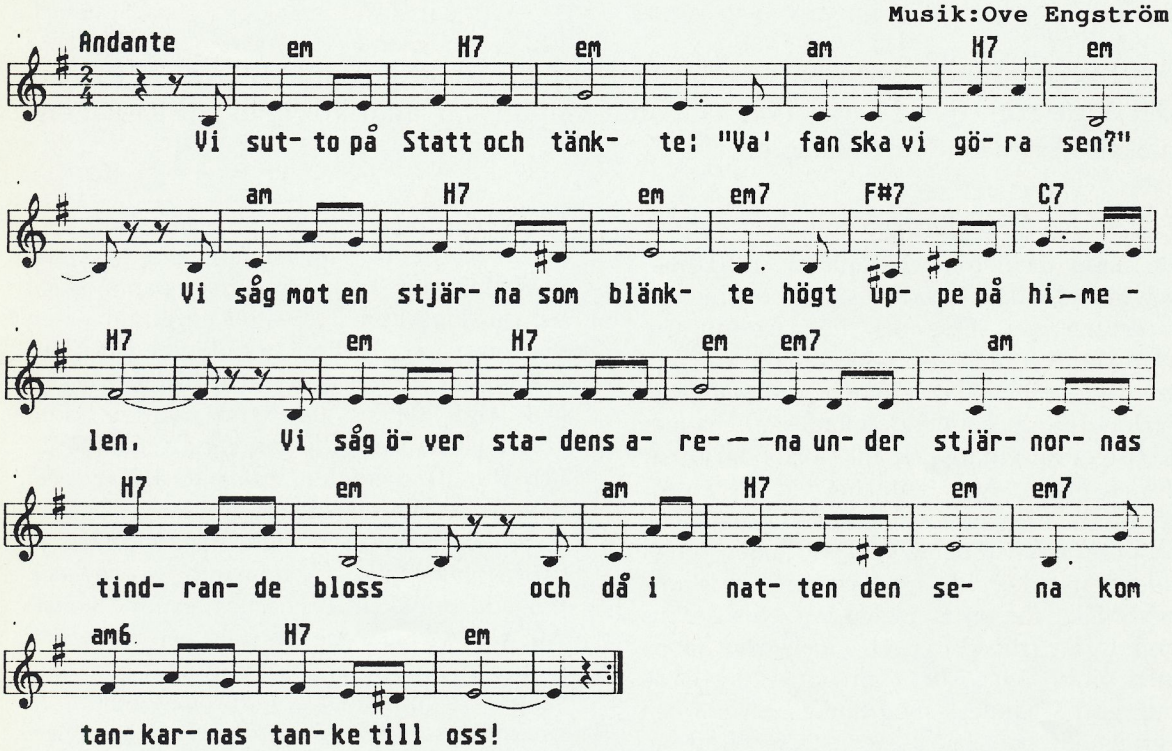

Vi sutto på "Stadt" och tänkte,
va fan, ska vi göra sen?
Vi såg mot en stjärna som blänkte
högt uppe på himmelen

Vi såg över stadens arena
under stjärnornas tindrande bloss
Och då. I natten den sena
kom Tankarnas Tanke, till oss

Då löstes den frågan vid bordet
Tre Visa grubblat uppå.
Och skalden tog först till ordet;
Nu vet jag vart vi ska gå!

Minns ni ej hur i fornstora tider
hur en stjärna De Vise drog?
Kom nu! Innan kvällen förlider
Så gå vi till nästa krog

Se! Stjärnan däruppe på pällen
högt över tak och ås
Lyser denna välsignade kvällen
rakt över krogen "Borås"!!!

En ferlinsk söndag i Norrtälje

Årsmöte med Nils Ferlin-Sällskapet

För tredje gången hade Nils Ferlin-Sällskapet förlagt sitt årsmöte till Norrtälje. Det ägde rum den 21 maj 1995 och som vanligt när man kommer till Roslagens pärla så lyste och värmde solen.

I Nils Ferlins gränd

De flesta medlemmarna anlände med buss och inledde dagen med en stadsvandring tillsammans med Esse och Lennart Jansson. Man utgick från Stadsbiblioteket, där en gång järnvägsstationen låg. Till den kom många av Ferlins vänner, som då hämtades av Hjalmar Almstedt för vidare färd till Norrboda. Nu är det ett minne. Man stannade vid posten för att lyssna till några strofer ur Ferlins "Tack för brev" och vid Stadshotellet, som en gång i tiden var mötesplats för författare och stadsbor. Målet för promenaden var Nils Ferlins gränd, där trubaduren Ove Engström fanns med gitarr och visor. Han sjöng "Jag lärde mig gå på händer" med tanke på egna och Ferlins akrobatiska konster och så visan om den finurliga katten från Penningby, som blivit knuten till gränden, efter att han haft sin premiär där 1992, då gränden fick sitt namn.

Fyra trubadurer och en recitatör

Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar inbjöds sällskapet till en Ferlinkonsert i Roslagens Sparbanks hörsal under Ove Engströms ledning. Men först hälsade Esse Jansson lyssnarna välkomna till Roslagen och fick en välförtjänt applåd för sitt arbete med årsmötena i Norrtälje. Staden blir genom honom allt mer känd som en ferlinbygd.

Ove Engström skapade genom det personliga och konstnärliga framförandet av "Med många kulörta lyktor" den rätta stämningen och överlämnade därefter scenen till Torsten Arnbro.

Han bär nästan alltid med sig Ferlins samlade dikter, eftersom de ger honom tröst i livet och inspiration till tonsättningar. Det finns hos Torsten Arnbro enkelhet och lågmäld konstnärlighet, som skapar förtroende. Hans lilla dotter ville en gång måla något av Ferlin och det blev en teckning av en gumma med blommor. Teckningen hade han med sig och så sjöng han "Det sitter en gumma", en visa om våren. Ferlin kan tydligen slå en bro mellan generationer. Torsten Arnbro har särskilt tagit till sig de bittra dikterna, som "Nattkvarter" och "Munk eller dynamitard" och slutade med den visa han älskar mest "Tre dagar sprang jag i villsam skog..."

Så kom konsertens enda kvinnliga trubadur Monika Lilja och hon intog scenen och fångade publiken, en härligt levande konstnär, som växlade mellan sång och recitation. Hon blandade visor av Ferlin med egna och skapade sammanhang, inte minst genom en rimkonst, som ibland var lika djärv och överraskande som Ferlins. Hennes dikt om sorgen över sin bortgångna syster hörde hemma här likaså hennes framförande av Ferlins "Det är så erbarmligt lite/en människa kan förstå..."

Det händer alltid överraskningar på ferlinkonserterna. En av dessa var framträdandet av recitatören Henry Iserman, representant för en god, gammal konst. Det blev en underbar uppläsning av "En gammal cylinderhatt", naturligtvis med hatten och "Fåfänglighet", en av Ferlins tidigaste dikter.

Nyskriven tolkning

Så fick Ove Engström under några minuter göra vad han ville och det blev minuter med stor omväxling. För första gången hörde jag Ferlin och rapping. Han höll för det! Asta Nilsson, den första kvinna som tonsatte Ferlin, representerades av "En ollonborre är varje fråga". Ove sjöng Tor Bergners sista tonsättning av ferlinska verser och naturligtvis också "Katten från Penningby" och gladde oss med en lysande, nyskriven tolkning av

Ferlins "På källaren Fimmelstången", ett bevis på skaldens inlevelse i barocken. Färsk var Engströms tonsättning av Ferlins hyllning till Bellman i en dikt från 1940.

"Precis som förut"

Kvällens siste trubadur var Torgny Björk, en levande legend sades det. Han berättade för oss om sitt arbete i Stockholms skolor att ge eleverna närkontakt med diktare som Bellman, Taube, Ruben Nilsson. I böcker för invandrare finns Ferlin representerad av "Inte ens en grå liten fågel", utan Lillebror Söderlundhs kongeniala melodi. Den får eleverna höra liksom vi fick. Dikten "I folkviseton" tröttnar jag aldrig på och den ställde trubaduren samman med uruppförandet av sin melodi till "Precis som förut" – en stillsamt ironisk visa. Om man väljer tillräckligt gamla melodier, får man bruka dem fritt, och hur det går till, hade vi glädjen att uppleva. Både "Värmlandsvisan" och "Finska rytteriets marsch" kunde brukas i ferlinsammanhang.

Traditionen i Norrtälje bjuder att alla medverkande till sist kommer upp på scen och sjunger "Får jag lämna några blommor". Så ock denna eftermiddag. Rosorna överlämnades sedan till Nils Ferlins systerdotter, Barbro Nysäter. Trots att Ferlin är den mest tonsatte av svenska poeter, lockar han nya tonsättare och vi som älskar poeten från Norrboda, tröttnar inte att lyssna på dem. Därigenom fördjupas vår bild av Nils Johan Einar Ferlin.

TEXT: LENNART JANSSON
FOTO: ESSE JANSSON

Den mästerlige recitatören Henry Iserman överlämnade å Sällskapets vägnar en vacker rosenbukett till Ferlins systerdotter Barbro Nysäter, som lovade att sätta dem på Ferlins grav på Bromma kyrkogård senare under aftonen.

Sveriges mest tonsatte poet

Torgny Björk var årets gästande trubadur vid den traditionella Ferlindagen i Länna som hölls den 13 augusti. En stor publik hade som vanligt samlats på kyrkvallen intill Länna kyrka – med Ferlins första boställe i Roslagen, den lilla röda stugan på 24 kvadratmeter, som fond.

I minneslunden, en bit bort finns Ferlins dikt "I folkviseton" inhuggen i sten, den som Torgny Björk – som i år 30-årsjubilerar som artist – gjort en älskad tonsättning till och som numera flitigt används i bröllopssammanhang. Naturligtvis stod den på repertoaren även denna dag.

Torgny Björk är väl förtrogen med Roslagen. Det var här han kom i kontakt med visan när han gick på Väddö folkhögskola i slutet av 50-talet.

– Jag kom dit med en tenorsaxofon och åkte därifrån med gitarr och vistradition, som han uttryckte det.

På folkhögskolan lyssnade man särskilt gärna till Lille Bror Söderlundhs tolkningar av Ferlins dikter.

– Jag såg Ferlin en gång på S.t Eriksplan, när jag var liten, berättade Torgny. Någon pekade och sa att där är Nils Ferlin.

– Nu är han Sveriges mest tonsatte poet. Det finns mer än 900 tonsättningar av hans dikter!

Torgny Björk bjöd publiken på flera tonsättningar av Lille Bror Söderlundh, som "Cirkus" och "En liten konstnär" och "Nasarevalsen" i tonsättning av Josef Briné.

I den andra avdelningen framförde han en rad egna och helt färska tonsättningar, här ingick bland andra "Jag kunde ju vara" och "Inte angår det mig" ur "En döddansares visor".

"Djurgårdsmässa", upptäckte Torgny, gick bra att framföra på melodin till "Norrbottens regementes marsch", tillika "Finska rytteriets marsch".

– Jag fann att texten passade till den här marschen, sa han. Och kanske hade Nils Johan Einar nynnat just den när han skrev dikten.

Torgny Björks framträdande var mycket uppskattat av denna "ferlinska" publik, det gick inte att ta miste på.

Uppskattad var också den lokale recitatören Karl-Erik Rickardsson från Bergshamra, brorson till Yngve Janson som av vännen Nils Ferlin benämndes som "den förste roslagsskalden".

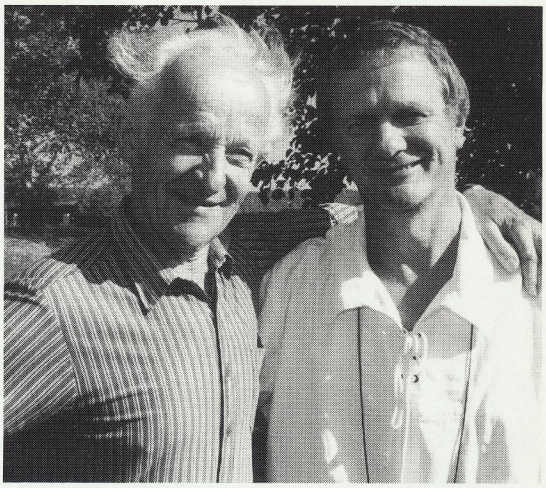

Karl-Erik Rickardsson och Torgny Björk vid Ferlindagen i Länna 13 augusti 1995.

Karl-Erik träffade Ferlin många gånger och lärde sig hur man framför dikter. Nu lät han nästan som skalden själv när han läste bland annat "Med många kulörta lyktor", "En inneboende", "Nattkvarter", "Innan ditt rike blev kartlagt" och "Lugnt". Den sistnämnda inspirerad av en av Ferlins grannar, Einar Johansson, som var snickare och hjälpte honom att renovera huset på "styckegodset" Norrboda i Länna i Roslagen.

Karl-Erik Rickardsson är inte enbart en ypperlig recitatör utan också en god historieberättare. Det blev med andra ord en Ferlindag med både allvar och humor.

Åke Söderman, ordförande i Länna hembygdsförening som arrangerar Ferlindagen, kunde förnöjt konstatera att intresset för Nils Johan Einar är oförändrat stort och att vi nu ser fram mot nästa års Ferlin-firande i Länna.

TEXT OCH FOTO: ESSE JANSSON

”FERLIN I FILIPSTAD”

Så har då Ferlingruppens utställning och programserie ”Ferlin i Filipstad” avslutats för den här gången. Vi kan med glädje notera en lyckad sommar med ett stort antal besökare till både utställningen och de olika visprogrammen.

Utställningen på Museet Kvarnen invigdes den 17 juni. Någon kulturminister dök inte upp som det var sagt, men det gjorde inte så mycket när invigningen förrättades på ett så inlevelsefullt sätt av Filipstads kommunalråd Per-Åke Sandberg iförd cylinderhatt. Han betonade Ferlingruppens förtjänstfulla arbete och det fina samarbetet med Filipstads kommun. Även Ferlingruppen vill framhålla det givande samarbetet med kommunen, liksom samarbetet med olika studieförbund, Filipstadsföretag i samverkan, Sparbanken, Korpen och flera andra.

I samband med invigningsprogrammet råkade vi ut för regn, men det var enda tillfället under sommarens programserie. I övrigt stod vädrets makter på vår sida. Ferlingruppen med Gunilla Jansson, Anna-Lena Sandem, Stig Lindström, Rolf Mårth, Bror Frisk och Stenåke Kristiansson framträdde vid invigningen liksom vid ett par andra tillfällen under sommaren.

Utställningen betonade Ferlins anknytning till Filipstad. Skoltiden, Cirkus Tigerbrand, Oxhälja, revykupletterna, ”Häljtidningarna”, idrotten och vännerna kring Ferlin i Filipstad fanns dokumenterat i ord och bild. Kjell Ekman, Ferlingruppens skicklige fotograf, svarade för bildframtagningen och Gunilla Jansson för effektfull dekor som gav liv åt utställningen. Texter och presentation kom att ligga på undertecknads ansvar.

Några av artisterna under Ferlindagen i Filipstad: Fr.v. Håkan Steijen, Ove Engström och Monika Lilja tillsammans med Nils Ferlin på hans soffa.

I ett av programmen berättade Birger Johansson om Ferlin och idrotten. Carin Wikner gav prov på sitt magnifika sätt att recitera Ferlin.

Lördagen den 8 juli blev den stora dagen, Ferlindagen, med program på tre platser, Stora Torget, Abborrberget och Kvarntorget. Ferlingruppens artister medverkade och programmen kryddades med tre eminenta ferlintolkare från Stockholm, Ove Engström, Håkan Steijen och Monika Lilja. Ferlindagen inleddes på Stora Torget. Då fanns även Bernt Johansson med, som dröjt sig kvar i Filipstad från ett framträdande torsdagen före. Programmet på Stora Torget avslutades av visgruppen FJK, med visor i en modern tondräkt.

Programmet på Abborrbergets krön var en chansning som blev en stor publiksuccé. Totalt drog Ferlindagen en publik på över 1 000 personer. Våra vänner från Stockholm trivdes i naturmiljön på Abborrberget, även om Håkan Steijen inledde med att sjunga ”Vilse”. När Bror Frisk tog ton kändes Ivan Speleman nära, han som flinade bak’ sitt spel vid dansen på Abborrbergets krön.

Jag har sagt det förut, men det tål att upprepas, Ove Engström är en utsökt formare av musik till Ferlins dikter. Det gav han återigen prov på vid sitt framförande. Fast visst har Ove fått en viss konkurrens som ferlintonsättare av Monika Lilja, som finstämt tolkade sin ”Sprattla Pajazzo” och flera andra visor.

Ferlindagen avslutades med en sen kvällskonsert på Kvarntorget. Här gladde Ove Engström publiken med ett par av sina nya verk, ”På källaren Fimmelstången” och Ferlins dikt med anledning av 200-årsminnet av Bellmans födelse.

Stig Lindströms mäktiga tolkning av ”Kan du höra honom komma” och Anna-Lena Sandems ”En valsmelodi” lever starkt i min-

Rolf Mårth, Bror Frisk och Stenåke Kristiansson musicerande på Abborrbergets krön.

net, liksom Gunilla Janssons intensiva bluestolkning av "Nattkvarter".

Även en annan av våra lokala vissångare, Arne Stjärnlöf, fanns med i programmet. Kvällskonserten höll på till efter midnatt, med "Får jag lämna några blommor" som gemensam final.

Så följde program med Ewert Ljusberg, Bertil Engh och Thorstein Bergman. Ewert Ljusberg blandade burlesk och allvar på sitt speciella sätt och Thorstein Bergmans program framstår som en verklig höjdpunkt. En publik på runt 350 personer njöt av hans inlevelsefullt tolkade program denna vackra sommarkväll.

Visst har det även funnits smolk i glädjebägaren. Vår vän Gunde Johanssons sjukdom och sorgliga bortgång berörde oss alla. Gunde ville in i det sista se fram emot att medverka i ett av våra program, nu blev det inte så. Hans minne hedrades på olika sätt, bland annat av Ferlingruppens ordförande Gunilla Jansson och några av Gundes ferlintonsättningar vid programmet den 3 augusti, det program han själv skulle medverkat i.

Knut Warmland framträdde med ett litterärt kåseri med titeln "Nils Ferlin – Filipstadspoeten" och programserien avslutades med ett gästspel av Lennart Eriksson från Borås Stadsteater, som gav sitt eget producerade Ferlinprogram "Drömmar och oro". Den 12 augusti var sista dagen för utställningen "Ferlin i Filipstad".

Nu när hösten är här står vi i startgroparna med planering av en fortsättning nästa år.

Avslutningsvis kan nämnas att arbetet med att rusta upp och bevara Ferlinladan i Filipstad framskrider. Diskussioner förs mellan Ferlingruppen, kommunala myndigheter och läns- och arbetsmarknadsmyndigheter angående projektets utförande. Ferlingruppen har även lagt fram förslag till framtida användning med någon form av dokumentation och utställning kring Cirkus Tigerbrand, visningar, program och annan verksamhet. Vi ser med tillförsikt framåt!

TEXT: ROLF MÅRTH
FOTON: SVEN LILJA resp.
SVEND SANDEM

Gunde Johansson har lämnat vår krets...

Att i ord beskriva sorg och saknad, tankar och känslor är alltid svårt. Minnesbilder dyker upp i en oändlig ström, som en brusande älv som även ger sig tid att stanna till i lugnare vatten. Vissångaren, författaren, kompositören och estradören Gunde lever starkt i dessa minnesbilder, liksom medmänniskan Gunde med den varma omtanken. Allt detta omvittnat av många. Det är få som uppnått en så bred folklig förankring som Gunde. Hans filosofi, klarsynthet och klarspråk mot översitteri och dumdryghet, liksom förståelse för de små och utsatta, känns i högsta grad ferlinsk.

Gunde kom att ingå i Ferlingruppen redan från starten 1983, en inspirerande och livgivande medlem både i ord och handling. Han deltog som medverkande i flera av Ferlingruppens vis- och soaréprogram genom åren, där glädje och allvar blandades på ett sätt som gjorde Gunde så älskad och uppskattad. Programmen kring Ferlins revyer och revykupletter, "Fabians revyvisor", framstår genom Gundes inlevelsefulla medverkan som en höjdpunkt bland Ferlingruppens produktioner. Gunde Johansson innehade sedan flera år posten som suppleant i Ferlingruppens styrelse. Trots sjukdom och bekymmer ville han in i det sista hålla dörren öppen för medverkan i ett av våra program under sommaren. Nu blev det inte så...

Ingen kunde förvalta arvet efter Nils Ferlin och de närstående vännerna Gustaf Andborg och Ferlins yngsta syster Ruth, Ruth Hladisch, bättre och på ett finare sätt än Gunde.

En vän och medarbetare har lämnat oss... Tack Broder Gunde för Din värmande omtanke och insats för Ferlingruppen!

Du har rest vidare mot det okända, men kommer för alltid att finnas levande bland oss.

Alla vännerna i FERLINGRUPPEN

Vännen Gunde in memoriam

Den folkkäre värmlänningen, vissångaren, historieberättaren, poten och kompositören Gunde Johannson är död.

Han blev 72 år, den levnadsglade Gunde. Det känns alltid svårt när vänner går bort, så många minnen kommer strömmande. I det här fallet också en melodi, en odödlig melodi – Gundes underbara tonsättning till Dan Anderssons "Omkring tiggaren från Luossa".

Dödsbudet kom kanske inte helt oväntat efter en lång tids sjukdomstid, men ändå helt abrupt.

Vi lärde känna varann i slutet av 60-talet, Gunde Johansson och jag. Det var i Luossa i Skattlösberg – Dan Anderssons hembygd. Under åren blev det många möten, glada stunder, men också eftertänksamma. Gunde var en djup tänkare, en filosof bakom attityden av glad historieberättare.

Dan Andersson betydde mycket för Gunde. Han var åtta när han första gången, hemma i köket i Lindfors i Värmland, hörde Dans "Helgdagskväll i timmerkojan" framföras av en spelman.

Redan då greps han av mystiken i finnmarksskaldens visor. En stor del av sitt liv ägnade han åt att forska kring Dan som han skrivit mycket om i bokform, bland annat har han svarat för en av de bästa biografierna om honom. "Dan Andersson – Finnmarkens spelman" heter boken som kom 1988, samma år som skalden skulle ha fyllt 100 år.

Gunde tonsatte också många av Dans dikter, och han blev den i särklass främste uttolkaren av dem.

MÅNGSTRÄNGAD LYRA

Gunde var diversehandlaren som slog igenom med "Torparvisan" i början av 50-talet och blev "rikskändis". Vid sidan av sitt liv som handelsman hade han ett eget dansband innan han utbildade sig till lärare vilket han var ett tiotal år i Hällefors.

Det stora genombrottet kom 1962 i Hylands hörna, Gunde blev en folkkär berättare och vissångare, men vid sidan av turnéerna bedrev han universitetsstudier, läste nordiska språk och religionshistoria.

Nils Ferlin tillhörde förstås Gundes vänskapskrets. Gunde hälsade på honom första gången i Norrboda i Länna i mitten av 50-talet.

Dan Andersson och Nils Ferlin stod givetvis högst på repertoaren vid hans otaliga framträdanden, men också Fröding, och finnmarksförfattaren Nils Parlings visor för att nämna några.

Gundes enorma popularitet fick vi många bevis för här i Roslagen. Han var en flitig gäst, senast i oktober 1992 då han var här på en "miniturné" och samlade fulla hus i Sättraby, Lohärad och Norrtälje.

På söndagen, den 18 oktober, hade han fyllt 70 år. På fredagen den 23 oktober, framträdde han i Sättraby.

VÄLFÖRTJÄNT MEDALJ

Det var en glad och lycklig Gunde som kom till Roslagen och bodde hemma hos oss i tre dagar.

– Mitt i födelsedagsfirandet ringde de från regeringen och talade om att jag tilldelats Illis Quorum, så nu är man ju så att säga erkänd, sa han.

Utmärkelsen är en statlig belöningsmedalj, instiftad 1785, som delas ut "åt dem vilkas gärningar förtjänar det".

Vi följde Gunde på hans turné, min fru Ann och jag – precis som Godtemplarordens distriktsekreterare Bernhard Greitz följt Dan Andersson på hans turné i Roslagen 80 år tidigare. Även Bernhard Greitz rapporterade i *Norrtelje Tidning* från den turnén.

Lika stolt som Gunde var över att ha tilldelats Illis Quorum tycktes han vara över familjens present – en slängkappa i engelskt tyg, fodrad med rött siden.

– Jag var smått avundsjuk på Bo Setterlind som hade en sån här, skämtade han.

Gunde kallade den för "poetkappa" och jag lyckades övertala honom om att använda den vid sina framträdanden här. Vid upptakten i Sättraby kände han sig en aning ovan vid "poetkappan" men vid avslutningen i Norrtälje på söndagskvällen svängde han den galant.

FERLIN SOM BERGSPREDIKARE

Han var en mångsysslare, Gunde Johansson. Bland mycket annat var han bildkonstnär. I höstas var det meningen att han skulle ställa ut i Galleri Diana-Huset i Norrtälje, men hans sjukdom kom emellan. Det skulle annars ha blivit hans första utställning på 35 år.

Gunde var, som jag skrev i samband med turnén 1992, "en estradör och ståuppkomiker av Guds nåde – en improvisatör, en associationernas mästare".

Visor och historier varvades med de stora filosofernas tankar och han anknöt gärna till Franciscus och Kristus.

– Nils Ferlins dikt "Kuckeliku", som han skrev som en revyvisa med egen melodi till, är som en bergspredikan, sa han.

Själv hävdade Gunde alltid att det onda egentligen inte finns, det är det goda som saknas!

Nu är vi många, många som saknar vännen Gunde Johansson. Ständigt levande förblir han dock i minnet.

Som Nils Johan Einar Ferlin skulle uttryckt det: Han var en god broder!

ESSE JANSSON

Tidigare publicerat i
Norrtelje Tidning måndagen den 24 juli 1995

MONIKA LILJA

vinner i längden...

... och undra på det med den bredd hon besitter. Ja, musikalisk bredd, alltså. Hennes "Café Cosmopolite"-inspelning av egna tonsättningar med några av Ferlins mest älskade texter, är som *Poste Restante* redan tidigare påpekat synnerligen hörvärd och bör intaga en hedersplats i skivhyllan hos varje Ferliner. Beställning kan göras direkt av:

Monika Lilja, Mor Annas brygga Pl 2, 181 30 Lidingö eller per telefon 08-767 89 98. Priset för CD-n är 100:– medan kassetten kostar 60:–. Porto tillkommer. Skynda att fynda!

Lovordad Ferlinskiva!

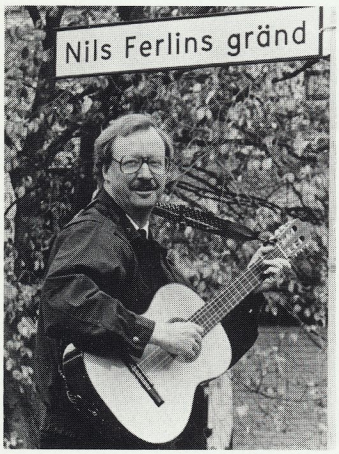

"Ove Engström har aldrig varit bättre."
Dagens Nyheter

"Ove Engström är en utsökt formare av musik till Ferlins dikter."
Filipstads Tidning

"En enkel ödmjuk ton låter i varje dikt texten stå i centrum."
Västgöta-Bladet

"Pricksäkra tonsättningar ... raffinerat arrangemang."
Arbetet

"Utsökta Ferlintolkningar av Ove Engström."
Nya Norrland

Ove Engström "I Nils Ferlins gränd"

22 visor med text av Nils Ferlin

Barfotabarn – Med många kulörta lyktor – På Arendorffs tid – Katten i Penningby – Nils Ferlins Ölandsvals – En liten konstnär – Kärleksvisa efter Wivallius m fl

Specialerbjudande för Nils Ferlin-Sällskapets medlemmar!

***I Nils Ferlins gränd* finns både på CD och kassett.**

CD:n kostar 95 kr + 15 kr i porto och emb. (Ord pris 159 kr). Kassett 60 kr + 10 kr i porto och emb (Ord pris 109 kr).
Sätt in pengar på pg **81 18 44-0** eller skicka Din beställning till
MusiCant Records, Nässelstigen 91, 165 71 HÄSSELBY. Tel 08-89 50 95
PS. Ove Engströms första Ferlinskiva, *I livets villervalla,* finns på LP resp kassett till samma priser som ovan för beställning.

DEN SOM ÄR FRAMÅT GÅR I EN CIRKEL!

NILS FERLIN – DEN SISTE BIBELPOETEN? LYDER TITELN PÅ EN STUDIECIRKEL SOM ORDNAS AV ADOLF FREDRIKS FÖRSAMLING UTI STOCKHOLM. DET ÄR TÄNKT ATT DEN SKA LÖPA ÖVER TVÅ TERMINER EN TORSDAG VARJE MÅNAD KLOCKAN 18 TILL 19.30 (MED START DEN 12 OKTOBER). KURSLEDAREN, SOM SKA RÄTA UT FRÅGETECKNET I TITELN OVAN, HETER *KURT MOSSBERG* OCH ANMÄLNINGAR TAS EMOT AV *KRISTINA NILSSON* TEL 08 – 411 85 74 RING!

Vårt golv är en annans tak

löd en rubrik i SvD härförleden. Artikeln handlade om EU, men den kunde lika gärna ha berört snart sagt vilket ämne som helst. Det finns ju alltid ett ord, en rad eller en strof av Nils Ferlin som kan täcka in det mesta mellan himmel och jord (eller tak och golv) och förmår skänka tröst och uppbyggelse när någonting har gått alldeles bortitok.

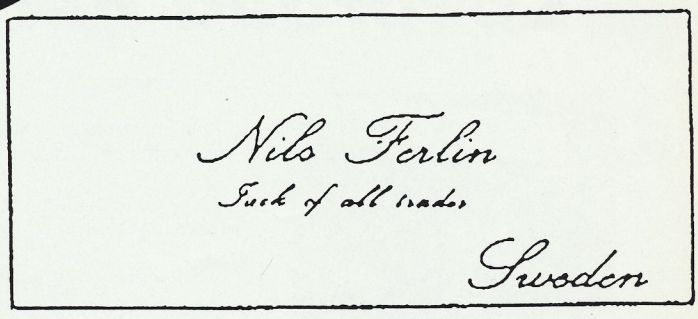

En tid roade det Nils Ferlin att begagna ovanstående visitkort. Den på engelska avfattade titeln motsvarar ungefärligen svenska "tusenkonstnär" – en närmast heltäckande sammanfattning av de ferlinska färdigheterna.

PRENUMERERA MERA !

Med detta nummer av *Poste Restante* hittar du förutom ett inbetalningskort till Ferlin-Sällskapet ett dito för den mycket läsvärda litteratur- och kulturtidskriften *Parnass* Gånga dig raskt till närmsta postkontor!

Var annars än i Filipstad

kan man komma på idén att lämna in tre identiskt lika Lottorader? Och var annars kan man vara ensam i Sverige om att ha tippat alldeles rätt rad? Tre gånger om, alltså! Sammanlagt vann vår vän från Felpesta 5,8 miljoner kronor – mer än tillräckligt för att bjuda hela Värmland på livstidsmedlemskap i Ferlin-Sällskapet!

NYA MEDLEMMAR

Andersson-Vass, Börje, Korintvägen 2, 123 56 Farsta
Blomqvist, Solveig, Grönfinkvägen 51, 632 33 Eskilstuna
Ekeson, Staffan, Box 19, 272 03 Gärsnäs
Geijer, Sven, Vikingavägen 56, 136 43 Haninge
Halder, Mira, Nybrogatan 22, 114 39 Stockholm
Johansson, Björn, Borgvägen 27, 191 55 Sollentuna
Lundgren, Lars O., Valhallavägen 77, 114 27 Stockholm
Malmo, Carl-Johan, Myggtjärnstorp 937, 783 90 Säter
Moquist, Agneta, Malebacke 231, 660 10 Dals Långed
Thorson, Jan, Grödinge 1410, 147 91 Grödinge
Walles, Inga, St. Malmgatan 13, 193 30 Sigtuna
Wengelin-Zavodszky, Britt-Marie, Radarvägen 7, 183 61 Täby

STÄNDIG MEDLEM

Kindberg, Birgitta, Bergshöjden 40, 172 45 Sundbyberg

MEDLEM I NILS FERLIN-SÄLLSKAPET

blir man genom att sätta in årsavgiften 100:- på postgirokonto 32 21 55-6. Ständigt medlemskap kostar 500:- och varar livet ut. Glöm för all del inte att ange avsändarens namn och adress. En sak till: *Skriv tydligt, tack!*

FÖR FRIKOSTIGA BIDRAG

till vårt sällskap tackar vi
Margareta Axdorph,
Ove Engström,
Gertrud Oskarsson,
Ulla Värmnäs
med flera!

Poste Restante

nummer 1 1996
Manusstopp:
19 april

VAR GOD OBSERVERA

att alla meddelanden om ändringar av namn eller adress inte ska skickas till tryckeriet i Göteborg utan från och med nu direkt till Nils Ferlin-Sällskapets medlemssekreterare:

Annika Luttropp
Surbrunnsgatan 55
113 27 Stockholm
☎ 08-32 99 84

INVITATION

Alla medlemmar hälsas välkomna till årets utdelning

av

FERLIN-PRISERNA

till

WERNER ASPENSTRÖM och SVEN-BERTIL TAUBE

Torsdagen den 19 oktober kl 19.00

på HOTEL CONTINENTAL i STOCKHOLMS CITY

I samband med prisutdelningen serveras en dîner bestående av biffstek med potatisgratäng, champinjoner, purjolök; sallad, smör & bröd; bordsvatten, ett glas vin eller öl; kaffe & kaka.

Anmälan sker genom inbetalning av 200:– till Ferlin-Sällskapets postgironummer 35 21 55-6 senast den 12 oktober 1995 eller per telefon till skattmästare Tor Englund 08-580 174 69

VARMT OCH HJÄRTLIGT VÄLKOMNA

Styrelsen

Snarast möjliga anmälan rekommenderas. Platsantalet är begränsat!

Poste Restante Medlemstidning för Nils Ferlin-Sällskapet nr 2, 1995
Ordförande: Jenny Westerström, Studentgatan 9, 223 62 LUND. Tel 046-14 90 37
Skattmästare: Tor Englund, Sunnanvindsgränd 79, 175 38 JÄRFÄLLA. Tel 08-580 174 69
Sällskapets postgirokonto: 35 21 55-6

Redaktör för **Poste Restante:** Alf Olle Anderson, Det Bästa, Box 25, 164 93 KISTA. Tel 08-752 03 60
Tryck: Rundqvists Boktryckeri i Göteborg

ISSN 0345-9519